

Kunnskapsdepartementet

Oslo, 5. juli 2019

Voksenopplæringsforbundets innspill til kompetansereformen

Voksenopplæringsforbundet viser til Kunnskaps- og integreringsministers utfordring i interpellasjonsdebatten 7. mai 2019 om hvordan studieforbundene kan bidra i Kompetansereformen. Voksenopplæringsforbundet og studieforbundene setter pris på at statsråden anerkjenner studieforbundene som et supplement til og viktige bidragsyttere til opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet.

I 2018 rapporterte studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner 43 300 kurs med nesten en halv million voksne deltakere over hele landet. Tilskuddet til studieforbund stimulerer over 500 frivillige og ideelle organisasjoner og deres mange tusen lokale lag og foreninger til å være en åpen arena for organisert voksenopplæring. Studieforbundene er allerede konstruktive bidragsyttere i kompetansereformen. Studieforbundenes opplæringsvirksomhet er mangfoldig og de er totalleverandører på kompetanse. Eksempler på studieforbundenes opplæringsvirksomhet:

- Mer enn 4000 voksne forberedte seg til eksamen på videregående skoles nivå gjennom studieforbundene i 2017.
- Studieforbundene AOF og Folkeuniversitetet er eiere og drivere av ideelle fagskoler. 2 av 7 akkrediterte fagskoler i Norge er drevet av studieforbund. På et viktig område som helse- og oppvekstfag utdanner de nær annenhver fagskolestudent.
- Studieforbund er sterkt engasjert i bedriftsintern opplæring og tiltak knyttet til Kompetansepluss Arbeid og Kompetansepluss Frivillighet
- Faglige oppdateringskurs i regi av studieforbundet, fagforbund og bransjeorganisasjoner som er medlemsorganisasjoner i studieforbund
- Organisasjonsfag og ledelse
- Tradisjonelle håndverksfag og kulturformidling
- Sertifiseringskurs/autorisasjonskurs. Studieforbund driver for eksempel mesterbrevutdanning, sertifiseringer i Våtrom, Verneombud osv.
- Deltidsstudier innen universitets- og høgskolefag.
- Samarbeid med regionale studiesentre om fagskoletilbud

Voksenopplæringsforbundet og studieforbundene har god innsikt i læringsformer for voksne og voksnes kompetansebehov. Voksenopplæringsforbundet har tidligere gitt innspill til Etter og videreutdanningsutvalget og vil avgi høringssvar på *NOU 2019: 12 Lærekraftig utvikling — Livslang læring for omstilling og konkurransevne*. Vi vil i dette innspillet fokusere på studieforbundenes bidrag til kompetansereformen.

Bredt, mangfoldig og fleksibelt

Studieforbundene har god innsikt i læringsformer for voksne, voksnes kompetansebehov og den enkeltes behov for fleksibilitet i forhold til livssituasjon, arbeidsforhold og forkunnskaper, familie og bosted. De fremste fortrinnene er fleksibiliteten i utdanningstilbudet, fleksible strukturer og samarbeid med arbeidslivet kombinert med tilstedeværelsen i lokalsamfunnene. Dette setter studieforbundene i stand til å fange opp kompetansebehov og raskt justere tilbudet når etterspørselen endrer seg i arbeidsmarkedet.

Vi må stadig forholde oss til endringer, enten det er nye arbeidsoppgaver, ulike livsfaser, kronisk sykdom eller ny teknologi. Samfunnet står overfor store utfordringer i sivilsamfunnet og arbeidslivet. For å mestre disse utfordringene må vi lære gjennom hele livet og ha et mangfold av læringsarenaer.

Vofo mener det bør bedre tilrettelegges og oppfordres til kortere og mer fleksible kompetansehevede tiltak for alle arbeidstakere. Studieforbundene har lang erfaring med å tilpasse og skreddersy ulike program for kompetanseheving. Alt fra enkeltstående kursdager/kvelder til opplærings- og veiledningsprosjekter som går over lengre tid. Sentralt i opplæringen er at innholdet knyttes opp mot deltakernes egen arbeidshverdag og er tilpasset arbeidsgiveres behov.

Vofo mener at:

- Vi trenger et bredt perspektiv på læring og kompetanse
- Det må stimuleres til kompetanseutvikling gjennom incentivordninger og fleksible løsninger
- Vi må styrke ikke-formelle opplæringstilbud i regi av blant annet studieforbund

Styrking av tverrfaglig samarbeid

Nasjonal kompetansepolitisk strategi, som vi har vært med på å utvikle, peker på behovet for at tilgangen til relevant kompetanse styrkes gjennom et mer systematisk samarbeid mellom fylkeskommunen og de ulike kompetanseaktørene. Vi mener det er behov for et bedre og bredere samarbeid. Etableringen av regionale kompetansefora hvor man kobler det offentlige med næringslivet, UH-sektoren, fagskoler og ideell og frivillig sektor i fylket er et godt virkemiddel.

Kompetanseforum Østfold er en regional samarbeidsarena for regional kompetansepolitikk, som sikrer systematisk dialog mellom fylkeskommunale, kommunale og statlige sektorer, høyskoler, fagskoler, næringslivet, partene i arbeidslivet, frivillig og ideell sektor gjennom Vofo. Dette skaper gode synergier og en framoverlent kompetansepolitikk i fylket. Dette er en modell som kan overføres til andre fylker og regioner.

Studieforbundene er viktige bidragsytere som tilrettelegger for læringsarenaer på mange samfunnsområder. Frafall fra videregående opplæring og utenforskap er store samfunnsutfordringer som studieforbundene kan bidra til å ta fatt i og motvirke. Studieforbundene og deres medlemsorganisasjoner har kompetanse på forskjellige fagområder. Dette betyr at de kan bidra med interesserevet opplæring som for eksempel innenfor natur og miljø, kultur og musikk, idrett eller håndverksfag. For mange er dette en læringsarena der de kan utvikle sin egen kompetanse, oppleve mestring og overvinne praktiske, sosiale og mentale hindringer for læring. Disse læringsarenaene stimulerer læringsevnen og fungerer som en døråpner til videre læring, arbeidsliv og samfunnsdeltagelse.

Det er potensial for et bedre samarbeid mellom Voksenopplæringsforbundet, fylkeskommunen og NAV. Flere av studieforbundene og organisasjonene samarbeider i dag med kommuner og enkelte fylkeskommuner om forskjellige opplæringsopplegg. I Trøndelag har Malvik videregående skole et samarbeid med Nortura (Studieforbundet næring og samfunn) som gir elever mulighet til å ta fagutdanning direkte hos Nortura. Vestfold Husflidslag (Studieforbundet kultur og tradisjon) er godkjent som læringsbedrift i bunadstilvirkning. Vi tror at et bredt samarbeid med frivillig og ideell sektor vil kunne få positive ringvirkninger for utsatte grupper.

Vofo mener vi må:

- Etablere bredt sammensatte kompetanseforum i hvert fylke, hvor Vofo er representert
- Inngå intensjonsavtale mellom NAV, Fylkeskommunen og Vofo
- Utrede mulighetene for frivillige og ideell sektors bidrag for å hindre frafall fra videregående skole

Fjern unødvendige hindringer for studieforbundenes virksomhet

For å styrke studieforbundenes bidrag i kompetansereformen bør unødvendige hindringer for studieforbundene fjernes. Dagens krav om minst 8 timer pr. kurs bør reduseres til 4 timer. Dette vil sette studieforbundene i stand til å tilby kortere opplæringsmoduler som er bedre tilpasset deltakernes livssituasjon og arbeidslivets behov.

Det foreligger i dag begrensninger på studieforbundenes bruk av elektronisk kommunikasjon i opplæring. Regelverket på dette området er utdatert og begrenser effektiv bruk av moderne teknologiske hjelpemidler. Digitale løsninger og elektronisk kommunikasjon vil gjøre det mulig å nå ut til flere, redusere kostnader og gi et større opplæringstilbud.

Studieforbundene jobber aktivt og kan være med på å løse oppgaver innenfor ulike sektorer, f.eks. folkehelse, kulturvern, inkludering, sosialt arbeid, næringsliv, osv. Mange studieforbund jobber i dag på tvers av flere sektorer. Disse vil ha mulighet til å styrke sitt bidrag til kompetansebygging ved å hente og samordne ressurser fra flere kilder.

Vofo mener vi må endre voksenopplæringsloven slik at:

- Kurs som består av minst fire kurstimer kan telle med i tilskuddsgrunnlaget
- Bestemmelser som begrenser bruk av elektronisk kommunikasjon på kurs fjernes
- Begrensninger for finansiering og samarbeid med andre offentlige eller private virksomheter fjernes

Regelverket og finansieringen av etter- og videreutdanning må tilpasses

For at flere skal få tilbud om etter og videreutdanning er det behov for endringer i finansieringen og regelverket. Tidligere eksisterte det et godt samarbeid mellom studieforbund og UH-sektoren. Endring i voksenopplæringsloven (2010), og Studietilsynsforbudslovens krav mht. at ansatte i hovedstilling ved lærestedet skal forestå (det meste av) undervisningen, har ført til langt færre samarbeidsprosjekt og dyrere tilbud. Fra 2010 til 2017 er antallet studenter på eksamensforberedende opplæring redusert fra 3 671 til 610 (SSB).

Etter Vofos oppfatning vil økt samarbeid mellom studieforbund og universitet/høgskoler om utvikling og gjennomføring av EVU-tilbud kunne være et viktig bidrag til at flere deltar i etter- og videreutdanning gjennom livet. Da må systemer og regelverk kunne gi mulighet til, og ikke være et hinder for et slikt samarbeid, uten at det skal gå på bekostning av kvaliteten i tilbudene. Her ligger

det også potensial i økt samarbeid mellom studieforbund og regionale studiesentre. Et konkret eksempel er hentet fra Lister studiesenter, som samarbeider med Studieforbundet AOF om desentralisert fagskoleutdanning innen helse og oppvekst.

Vofo mener man må:

- Tilrettelegge for økt samarbeid mellom studieforbund og universitet/høyskoler og regionale studiesentre

Deling av tilskuddet til studieforbund

Vi viser til regjeringens forslag om deling. Voksenopplæringsforbundet mener det er viktig at fokuset på læring ivaretas, at det mangfoldige opplæringstilbudet ikke svekkes, og at studieforbundenes virksomhet er forankret i Voksenopplæringsloven. Det som er felles for studieforbundenes opplæringsvirksomhet er at den er forankret i samfunnsoppdraget til studieforbundene som er regulert av Voksenopplæringsloven, hvor formålet er:

«Formålet med denne loven er å fremme livslang læring ved å legge til rette for organiserte læringsaktiviteter ved siden av det formelle utdanningssystemet. Loven skal bidra til motivasjon og tilgang til kunnskap og kompetanse for alle, og slik fremme den enkeltes utvikling og møte behovene i samfunns- og arbeidslivet.»

Vi ser frem til videre arbeid og dialog om den videre prosessen med deling, og arbeidet med kompetansereformen.

Med hilsen

Voksenopplæringsforbundet

Gro Holstad

Generalsekretær

Stian Juell Sandvik

Rådgiver